

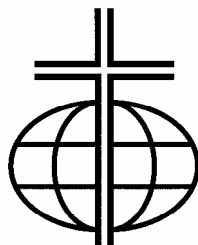
Retningslinjer for håndtering av seksuelle krenkelseser

**Veiledning for ansatte,
frivillige medarbeidere og tillitsvalgte**

Felles plan for

Indremisjonsforbundet
Med Guds ord til folket

NORSK LUTHERSK
MISJONSSAMBAND

normisjon

BAKGRUNN FOR REVISJONEN

Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM), Indremisjonsforbundet (ImF) og Normisjon utarbeidet i år 2000 felles retningslinjer for håndtering av seksuelle overgrep, begått av ansatte, tillitsvalgte eller frivillige medarbeidere. Etter at organisasjonene har brukt disse retningslinjene i noen år og har tilegnet seg mer erfaring og kompetanse på området, så en behov for en revisjon.

En viktig hensikt med revisjonen har vært å få retningslinjer som i større grad er pedagogisk bygd opp og dermed lettere å bruke. De nye retningslinjene har en holdningsdel, som kan brukes uavhengig av den konkrete prosedyredelen. Prosedyredelen er organisert slik at ulike grupper skal kunne lese bare den delen som angår dem for å finne ut hvordan de skal håndtere en situasjon.

De nye retningslinjene bygger på et teologisk fundament og tar utgangspunkt i et kristent menneskesyn, mens de gamle retningslinjene i stor grad tok utgangspunkt i en juridisk tenkning. Den juridiske delen er tatt med, men ikke som en hovedbasis for forståelsen av seksuelle krenkelser.

Et utvalg som har bestått av Aud Karin Kjølvik (Indremisjonsforbundet), Unndis Bergås (Norsk Luthersk Misjonssamband), Tormod Kleiven og Else Kari Bjerva (Normisjon) har gjort revisjonsarbeidet. Medlemmene i utvalget er alle aktivt involvert i arbeidet med å håndtere seksuelle krenkelser i sine respektive organisasjoner. Tormod Kleiven har i tillegg skrevet hovedfagsoppgave og holder på med en doktorgrad innenfor dette feltet. Resultatet av revisjonen foreligger i dette dokumentet.

Oslo, des, 2004

Vedtatt av NLMs hovedstyre 28. – 29.04.2005

INNHALDSFORTEGNELSE

INNLEDNING

DEL I: HOLDNINGER

1. Definisjoner

1.1. *Seksuelle krenkelser*

1.2. *Krenker og den krenkede*

1.3. *Hjelp til avklaring*

- a) Posisjon
- b) Relasjon
- c) Hemmeligholdelse
- d) Trusler/manipulasjon
- e) Sårbarhet
- f) Alder/tid
- g) Krenkelsens art
- h) Profesjonalitet

2. Menneskesyn

2.1. *Bibelsk utgangspunkt*

2.1.1. Mennesket – et relasjonsvesen

2.1.2. Mennesket – en helhet

2.1.3. Mennesket – en spenningsfylt skapning

2.2. *Følger av et kristent menneskesyn*

2.2.1 Mennesket er et relasjonsvesen – det betyr:

- a) Seksuelle krenkelser må ikke forekomme
- b) Seksuelle krenkelser må forebygges
- c) Vi må ta utgangspunkt i den krenkedes opplevelse
- d) Den skyldige må stilles til ansvar
- e) Tilgivelse er en mulighet
- f) Krenkeren må bære konsekvensene

2.2.2. Mennesket er en helhet – det betyr:

- a) Skadevirkninger på det psykiske området
- b) Skadevirkninger på det åndelige området
- c) Skadevirkninger på det sosiale området
- d) Skadevirkninger på det fysiske området

2.2.3. Mennesket er en spenningsfylt skapning – det betyr

- a) Vi må ikke være naive
- b) Vi må ikke skjule at seksuelle krenkelser skjer
- c) Vi må snakke tydelig om synd
- d) Vi må gi hjelp til å leve rett

2.2.4 Bearbeiding av seksuelle krenkelser

3. Organisasjon

3.1. *Bibelsk utgangspunkt*

3.2. *Konsekvenser*

3.2.1 Tilhørighet til det lokale fellesskapet

- a) Ingen kan ekskluderes fra Guds kirke på jord når synd er bekjent
- b) Hensynet til den krenkede må komme først

3.2.2. Lederansvar og gjeninnsettelse

- a) Lederansvar er ingen rettighet
- b) Det er ingen automatisk sammenheng mellom tilgivelse og gjeninnsettelse
- c) Kriterier for eventuell gjeninnsettelse
- d) Konsekvensene gjelder uansett hvor krenkelsene ble begått

3.2.3 Det kristne fellesskapets sårbarhet og mulighet

- a) Seksuelle krenkelser kan skje i alle fellesskap
- b) Innsyn og tilsyn utenfra er viktig
- c) Undervisning om sunn seksualitet er forebyggende
- d) Det kreves kunnskap og innsikt for å være et helbredende fellesskap

3.2.4 Reaksjoner i det kristne fellesskapet – og hvordan møte disse

- a) Innledning
- b) ”Forløper/hemmelighets”-fasen
- c) ”Oppdagelses/kaos”-fasen
- d) Bevissthets/polariseringsfasen
- e) Bedrings/gjenoppbygningsfasen

4. **Samfunn**

4.1. *Bibelsk utgangspunkt*

4.2. *Konsekvenser*

4.2.1. Aktuelle samfunnsinstanser

- a) Forholdet til politiet
- b) Forholdet til barnevernet
- c) Forholdet til media
- d) Forholdet til lokalsamfunnet

4.2.2. Straffelovens bestemmelser

- a) Seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd
- b) Seksuelle handlinger
- c) Seksuell omgang
- d) Voldtekt
- e) Utnyttelse av avhengighetsforhold

4.2.3. Bruk av suspensjon

DEL II: HANDLINGER

5. *Ansvarlige organer*

5.1 Mål

5.2 Landsstyret/Hovedstyret/Forbundsstyret – politisk ansvar

5.3 Generalsekretæren – formelt, administrativt ansvar

- 5.4 Ressursgruppa – rådgivende ansvar
- 5.5 Koordineringsgruppa – utøvende ansvar

- 6. *Organisasjonens prosedyre for forebygging og skolering***
 - 6.1 Mål
 - 6.2 Prosedyre

- 7. *Prosedyre for medarbeidere som får mistanke eller melding om seksuelle krenkelser***
 - 7.1 Mål
 - 7.2 Prosedyre

- 8. *Prosedyre for kristne fellesskap og misjonsfelt***
 - 8.1 Definisjon
 - 8.2 Mål
 - 8.3 Prosedyre

- 9. *Prosedyre for skoler, institusjoner, o.l***
 - 9.1 Definisjon
 - 9.2 Mål
 - 9.3 Prosedyre

- 10. *Prosedyre for koordineringsgruppa***
 - 10.1 Generelle prosedyrer

 - 10.2. Koordineringsgruppas prosedyre i forhold til den krenkede*
 - 10.2.1 Mål
 - 10.2.2 Prosedyre når den krenkede er over 18 år
 - 10.2.3 Prosedyre når den krenkede er under 18 år

 - 10.3. Koordineringsgruppas prosedyre i forhold til krenker*
 - 10.3.1 Mål
 - 10.3.2 Prosedyre

 - 10.4. Koordineringsgruppas prosedyre i forhold til kristne fellesskap og misjonsfelt*
 - 10.4.1 Definisjoner
 - 10.4.2 Mål
 - 10.4.3 Prosedyre

 - 10.5. Koordineringsgruppas prosedyre i forhold til skoler, institusjoner ol.*
 - 10.5.1. Mål
 - 10.5.2 Prosedyre

- 11. *Organisasjonens prosedyre for informasjonshåndtering***
 - 11.1 Mål
 - 11.2 Grunner til å informere
 - 11.3. Prosedyre
 - 11.3.1 Informasjon internt i organisasjonen
 - 11.3.2 Informasjon eksternt
 - 11.3.3 Informasjon overfor media

INNLEDNING

Formål

Formålet med dette dokumentet er å ha gjennomtenkte retningslinjer for håndtering av seksuelle krenkelser som

- a) tar sikte på å forebygge slik at seksuelle krenkelser ikke skjer i vår organisasjon
- b) gir prosedyrer og retningslinjer for behandlingen av seksuelle krenkelser som blir rapportert innen vår organisasjon

Retningslinjene har til hensikt

- a) å tydeliggjøre hvilke holdninger vår organisasjon har til seksuelle krenkelser (Del I)
- b) å beskrive hvilke handlinger organisasjonen vil gjennomføre når anklager om seksuelle krenkelser blir framsatt (Del II)

Del I Holdninger beskriver organisasjonens syn på seksuelle krenkelser, på mennesket, det kristne fellesskapet og samfunnet. Disse holdningene er utgangspunkt for hvordan organisasjonen vil forebygge seksuelle krenkelser og handle når anklager om krenkelser kommer fram.

Del II Handlinger gir prosedyrebeskrivelser for hvordan ulike ansvarlige organer i organisasjonen skal handle i forbindelse med anklager om seksuelle krenkelser.

Formell sak

Anklager om seksuelle krenkelser blir en formell sak i vår organisasjon når slike anklager blir framsatt mot ansatte eller frivillige medarbeidere/tillitsvalgte.

Samarbeidsavtale

NLM, ImF og Normisjon har en avtale om gjensidig informasjon dersom en ansatt eller frivillig medarbeider som har måttet slutte i en av organisasjonene på grunn av seksuelle krenkeshandlinger, søker stilling eller verv i en annen. Vedkommende blir gjort kjent med dette samarbeidet som en del av sakshåndteringen¹.

¹ Jf. Del II, 10.3.2 k)

DEL I: HOLDNINGER

1. DEFINISJONER

1.1 Seksuelle krenkelser

Seksuelle krenkelser kan defineres som misbruk av rolle og makt der et menneske i en sårbar situasjon blir utnyttet istedenfor å bli beskyttet. Det handler om at en person utnytter sin stilling eller posisjon overfor en han/hun står i et hjelpeforhold til ved å opptre på en seksualiserende måte eller ved å innlede et seksuelt forhold til vedkommende.²

Med seksuelle krenkelser mener vi hele spekteret av seksuelle handlinger, fra krenkende ordbruk til påført samleie og tilsvarende handlinger. Vi bruker i dette dokumentet begrepet seksuelle krenkelser som en fellesbetegnelse for det som i andre sammenhenger betegnes som grenseoverskridende seksuell atferd og seksuelle overgrep.³

En seksuell krenkelse består av tre deler: En relasjon, ytre handlinger og en opplevelse av å ha blitt krenket.

- a) *En relasjon:* En krenkelse er basert på at krenkeren har maktmulighet til å krenke. Erfaring viser at dette i kristen sammenheng i de aller fleste tilfeller er den makt krenkeren får gjennom et tillitsforhold. Dette tillitsforholdet er ofte knyttet til at krenkeren har en hjelper- eller lederposisjon i forhold til den krenkede, og er derfor et tillitsbrudd. Krenker påfører den krenkede både uønskede seksuelle handlinger og en vond opplevelse av å være delaktig og medansvarlig for krenkelsen.
- b) *De ytre handlingene* kan i utgangspunktet beskrives likt av både den krenkede og krenkeren.
- c) *Den krenkedes opplevelse* av det som har skjedd er helt annerledes enn krenkerens opplevelse. Krenkelsen er knyttet til opplevelsen av å bli fratatt kontrollen over egen kropp, egne følelser og verdier og å bli påført uønskede og skambelagte handlinger.

Vurderingen av *hvor alvorlig eller dyp en krenkelse er*, må gjøres med utgangspunkt i den krenkedes opplevelse og hvordan makt- og avhengighetsforholdet var mellom den krenkede og krenkeren. Handlinger som ytre sett ikke er så alvorlige, kan sette dype og vonde spor hvis det var et nært tillitsforhold mellom krenker og den krenkede.

1.2 Den krenkede og krenker

Den som er utsatt for seksuelle krenkelser kalles i dette dokumentet *den krenkede* eller den *utsatte*, mens den som krenker et annet menneske seksuelt, kalles *krenker*. Vi bruker for enkelthets skyld *hun* om den krenkede, selv om vi vet at også menn blir utsatt for seksuelle krenkelser. Tilsvarende bruker vi *han* om krenker, selv om vi er klar over at også kvinner kan være krenkere. Vi bruker begrepet *den anklagede* om den som er anklaget for seksuelle krenkelser, inntil anklagen eventuelt er bekreftet.

1.3 Hjelp til avklaring⁴

Det kan av og til være vanskelig å vite om det vi står over for er en seksuell krenkelse eller et gjensidig og likeverdig seksuelt forhold. I det følgende kommer noen momenter som kan gi hjelp til avklaring, blant annet av maktforholdet mellom de to.

² Jf. Reimunn Førsvold: Fra synd, fra sorg, fra fare. Seksuelle overgrep i kirke og samfunn. Verbum 2003, s.51

³ Jf. tidligere retningslinjer i egen organisasjon og retningslinjer for Den norske kirke.

⁴ Innholdet under dette punktet er skrevet utfra s.49-51 i bok av Reimunn Førsvold, se fotnote 2.

a) Posisjon

Hvis den anklagede er eller var i en overordnet stilling i forhold til den krenkede eller stod i en lederposisjon i forhold til henne, viser det at det er ulikhet i maktforholdet mellom dem. Det kan for eksempel være forholdet mellom en leder og en leirdeltaker, en forkynner og en tilhører. Den som innehar en stilling eller en formell rolle som gir makt, har alltid ansvaret for at grenser ikke blir overtrådt. Det gjelder også om det er den andre som inviterer til seksuelle handlinger.

b) Relasjon

Hvis det er et tillitsforhold mellom to parter, der den ene har en hjelperelasjon, veileder- eller sjelesørgerisk relasjon i forhold til den andre, er det ulikhet i maktforhold mellom dem. En sjelesørger må for eksempel aldri under noen omstendigheter innlede et seksuelt forhold til en som oppsøker sjelesorg, heller ikke om den som kommer, oppfordrer til det.

c) Hemmeligholdelse

Dersom den krenkede har blitt pålagt å holde de seksuelle handlingene skjult, er det et tegn på maktmisbruk og krenkelse.

d) Trusler/manipulasjon

Dersom den ene parten er manipulert, lokket, truet eller ved hjelp av fysisk makt er tvunget til seksuelle handlinger, er det en krenkelse. Bruk av bibelord som ”rettferdiggjør” det seksuelle forholdet er et eksempel på religiøs manipulasjon.

e) Sårbarhet

Hvis en person er i en sorgsituasjon, har vært utsatt for overgrep tidligere, har psykiske problemer etc, er hun i en sårbar situasjon som gjør at andre må vise spesiell varsomhet og ikke utnytte muligheten denne sårbarheten gir til å utøve makt.

f) Alder/tid

Dersom den krenkede er under 16 år, er det straffbart i forhold til norsk lov å innlede seksuell kontakt. Dersom det er stor aldersforskjell mellom den anklagede og den krenkede, er det et tegn på at det ikke er et likeverdig forhold mellom dem. Jo større aldersforskjell, jo tydeligere er ubalansen i maktforholdet. Jo lenger krenkelsene har pågått, jo mer alvorlig er det.

g) Krenkelsens art

Alvorlighetsgraden har også sammenheng med handlingenes art, om det er snakk om seksuell omgang, handling eller atferd, og om det er misbruk av et avhengighetsforhold.⁵

h) Profesjonalitet

Det må kunne forventes at en som er ansatt eller har et tillitsverv/frivillig lederengasjement i en kristen organisasjon har kunnskap nok til å forstå hvordan en skal møte og ta vare på mennesker som er i en sårbar situasjon. Det er også grunn til å forvente en livsførsel som er i tråd med Bibelens ord om makt og seksualetikk.

⁵ Jf. Del I, 4.2.2 Straffelovens bestemmelser

2. MENNESKESYN

”Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem.” 1. Mos 1,27. Slik kan det kristne menneskesynet beskrives i en enkel setning. Det kristne menneskesynet må være utgangspunktet for hvordan vi forstår og håndterer seksuelle krenkelser i kristne sammenhenger. Vi vil i det følgende beskrive mennesket utfra tre synsvinkler: som et relasjonsvesen, som en helhet av kropp, sjel og ånd, og som en spenningsfylt skapning med mulighet til både det gode og det onde. Deretter vil vi peke på hvilke konsekvenser et slikt menneskesyn får med tanke på seksuelle krenkelser.

2.1. Bibelsk utgangspunkt

2.1.1 Mennesket – et relasjonsvesen

Mennesket er skapt av Gud, i Guds bilde. Det gir alle mennesker samme absolutte verdi. Det betyr også at mennesket er et relasjonsvesen, det er skapt til å leve i forhold til andre.

- a. Vi ble framfor alt skapt til fellesskap med Gud: Gud talte *om* dyrene, men han talte *til* Adam – og fikk svar. Vi har fått muligheten til å kommunisere og ha fellesskap med vår Skaper.
- b. Fellesskapet mellom Gud og mennesket ble brutt gjennom syndefallet. Da Jesus sonet våre synder på korset og stod opp igjen fra de døde, la han grunnlaget for gjenopprettelse og tilgivelse.
- c. Jesu død og oppstandelse bekrefter alle menneskers absolutte og uendelige verdi. Jesus viste også ved sin omsorg for det enkelte mennesket at alle er like verdifulle, og at vi har et spesielt ansvar for de som står svakt i samfunnet.
- d. Vi ble skapt til fellesskap med hverandre. Kvinne og mann er skapt i Guds bilde, som to forskjellige, men likeverdige individer. (1 Mos 2,18.) Gud vil at fellesskapet mellom mennesker skal være preget av omsorg og respekt.
- e. Vi ble skapt som seksuelle vesener. *”Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett.* 1 Mos 2,24. Kjønn og seksualitet er skapt og villet av Gud – og godt!
- f. Vi ble skapt til ansvar. (1 Mos 4,9-10.) Det vi mennesker gjør mot hverandre, angår vår Skaper. (Salme 51,6.) Han har gitt oss fornuft og samvittighet og evne til å skille mellom rett og galt, godt og vondt. Gud har også gjort sin vilje kjent for oss i sitt ord, Bibelen. Derfor er vi ansvarlig for våre handlinger, både overfor Gud og medmennesker.
- g. Vi ble skapt til arbeid og tjeneste. (1 Mos 2,15.) Guds kall til medarbeiderskap gjelder både på det menneskelige og på det åndelige området.⁶

2.1.2 Mennesket – en helhet

Mennesket er en helhet som består av både ånd, sjel og legeme, jf. 1 Tess 5,23: *”Må han, fredens Gud, hellige dere helt igjennom, og må deres ånd, sjel og legeme bli bevart uskadd,*

⁶ Jf. Luthers lære om det verdslige og det åndelige regiment.

så dere kan være uklanderlige når vår Herre Jesus Kristus kommer". Den åndelige siden angår bl.a. vårt forhold til Gud og meningen med livet, den fysiske siden har med kroppen vår å gjøre og den psykiske siden har med tanker, vilje og følelser å gjøre. Disse tre sidene - sammen med den sosiale siden som angår fellesskapet med andre mennesker - henger nøye sammen og påvirker hverandre og livet som helhet.

2.1.3 Mennesket – en spenningsfylt skapning

Bibelen setter et svimlende verdistempel på mennesket, det er nesten lik Gud: Salme 8,6 *"Du gjorde ham lite ringere enn Gud og kronet ham med ære og herlighet"*. Samtidig finner vi en realisme som regner med at menneskets mulighet til ondskap er grenseløs: Salme 14,3 *"Alle er kommet på avveier, alle er fordervet. Det finnes ikke én som gjør det gode, ikke en eneste"*. Syndefallet plantet kimen til det destruktive og livsødeleggende i hvert eneste menneske, samtidig som vi fortsatt bærer Guds stempel. Derfor er mennesket en spenningsfylt skapning. Det har muligheter til å gjøre det gudgitte gode, men også til djevlsk ondskap.

Når et menneske kommer til tro på Jesus, får det del i et nytt liv. Bibelen beskriver det som en radikal nyskapsel: 2 Kor 5,17 *"Derfor, hvis noen er i Kristus, er han en ny skapning. Det gamle er borte, se, det nye er blitt til"*. Menneskets synder er strøket ut, og det har fått del i Jesu renhet og hellighet. Sett fra Guds synsvinkel er det gamle strøket ut. Sett fra menneskers synsvinkel er det ikke så enkelt. Den kristne har fortsatt lysten til det onde i sitt hjerte, eller den gamle natur, som Bibelen kaller det. Luther beskrev det med uttrykket "samtidig rettferdig og synder". Vi trenger å hente næring for det nye livet i Guds ord, slik at den hellighet vi har fått som en gave, også kan påvirke, forandre og prege livet, og vi får hjelp til å kjempe mot synden. Dette kaller Bibelen helliggjørelse.

2.2 Følger av et kristent menneskesyn

2.2.1 Mennesket er et relasjonsvesen – det betyr:

a) *Seksuelle krenkelser må ikke forekomme*

Gud har satt seksualiteten inn i en sammenheng: Han har innsatt ekteskapet som stedet der seksuallivet skal leves ut mellom mann og kvinne som to likeverdige partnere i et livslangt forhold. Å krenke et medmenneske seksuelt er også en krenkelse av Gud som har skapt dette mennesket og har omsorg for det. Samtidig er det brudd på fellesskapets normer og ofte også straffbart i forhold til samfunnets lover.

En ansatt, en frivillig medarbeider eller en tillitsvalgt må derfor aldri invadere, krenke eller misbruke konfidenter⁷, barn, ungdom, foreningsmedlemmer, medarbeidere eller andre seksuelt. Det er brudd både på Guds bud og vilje, på de etiske retningslinjer som gjelder i vår organisasjon, og ofte dreier det seg om kriminelle handlinger som rammes av straffeloven.

Samtykke fra den annen part vil ikke frita den ansatte/frivillige medarbeider/tillitsvalgte for ansvar. Ulikheten i maktforholdet mellom en leder og et medlem gjør at et slikt samtykke er uten gyldighet.

⁷ Konfident betyr en som oppsøker sjelesorg

b) *Seksuelle krenkelser må forebygges*

- Åpenhet og vilje til å la andre mennesker få innsyn i våre liv kan forebygge krenkelser. Det er derfor særlig viktig for mennesker som er i maktposisjoner, for eksempel sjelesørgere, forkynnere, ungdomsarbeidere og ledere på ulike områder. Vi kan ikke se vår egen atferd fra utsiden, derfor trenger vi at andre gir oss tilbakemeldinger. Å leve åpent med sine sårbare sider er et vern mot maktmisbruk.
- Seksualiteten er Guds gode gave som må forvaltes rett. Dette må det undervises om i utdanningen av medarbeidere, sammen med temaer knyttet til seksuelle krenkelser. Vi må sørge for at medarbeidere har en nødvendig kompetanse og beredskap, også på dette området.

c) *Vi må ta utgangspunkt i den krenkedes opplevelse*

Når krenkelser skjer i kristne sammenhenger, nyter som regel den anklagede stor respekt og tillit. Han er oftest flink til å ordlegge seg og kan lett definere det som skjedde på en helt annen måte enn den som er blitt krenket. Vi må som Jesus stille oss på den svakestes side og se virkeligheten fra utgangspunktet til den som er blitt utnyttet. Det får konsekvenser:

- Den som kommer med en historie om krenkelser må oppleve å bli hørt og tatt på alvor. Når en anklage framsettes, skal det alltid føre til handling.
- Seksuelle krenkelser må kalles ved sitt rette navn og realitetene i det som skjedde må ikke omskrives.⁸ Ord som forelskelse og gjensidighet er uegnet som sakssvarende beskrivelse fordi det er ord som tilslører maktforholdet og gjør den utsatte medskyldig i det som skjedde. Handlingene må beskrives slik den utsatte opplevde dem: som tillitsbrudd, seksuell utnyttelse, maktmisbruk eller vold.
- Den som har krenket en annen seksuelt må bære det fulle og hele ansvaret for det han gjorde. Den utsatte er uskyldig og har ikke noe medansvar for det som skjedde. Hun har vært utsatt for en krenkelse av et menneske som hadde ansvar for å beskytte henne. Forskjellen i makt mellom de to kommer til uttrykk ved forskjell i alder, sårbarhet, posisjon eller autoritet.

d) *Den skyldige må stilles til ansvar*

Både Gud og samfunnet stiller oss til ansvar for våre handlinger. Den som har krenket et medmenneske må erkjenne sin synd, sin skyld og sitt ansvar, bekjenne det for Gud og mennesker og gjøre opp for seg så langt som mulig. Å bekjenne sine synder for Gud er første skritt på veien. Men det må følges opp med oppgjør også i forhold til mennesker og samfunnet. Tilgivelse fra mennesker er ikke noe den som har krenket en annen kan kreve, og den utsatte må ikke utsettes for press eller forventning om at hun må tilgi. Straffbare handlinger bør anmeldes og behandles i rettssystemet.

e) *Tilgivelse er en mulighet*

Tilgivelse handler ikke om å glemme eller bagatellisere det som skjedde. Det handler om å huske, fastholde og plassere skyld. Det ligger i ordet tilgivelse at det er noe som skal gis til en annen, og i dette tilfellet er det ansvaret og skylden for de onde

⁸ jf. Del I, 1.1 Seksuelle krenkelser og 1.3 Hjelp til avklaring

handlingene som skal gis tilbake til gjerningsmannen, slik at den utsatte kan bli fri. Samtidig handler det om å komme dit at en kan gi hat, bitterhet og ønske om hevn over til Gud, og i tillit til at Gud er den beste dommeren, overlate spørsmålet om straff og rettferdighet til ham. Ofte kan det være en lang vei å gå før et menneske kommer til at tilgivelse er en reell mulighet.

f) *Krenkeren må bære konsekvensene*

Den som har krenket en annen må bære konsekvensene. Det betyr normalt å tre ut av stilling eller tillitsposisjon, i noen tilfeller også å vike plassen i det lokale kristne fellesskapet og finne sin plass et annet sted, dersom det er nødvendig for den krenkedes deltakelse i det lokale fellesskapet. Dersom det er snakk om straffbare handlinger må en bære samfunnets straffereaksjon.⁹

2.2.2. Mennesket er en helhet – det betyr:

Når grenser blir overskredet og et menneske blir krenket på det seksuelle området, får det svært alvorlige følger. Det er ikke bare personens kropp, den fysiske siden, som blir invadert. Krenkelsene får følger også for de andre sidene ved livet:

a) *Skadevirkninger på det psykiske området*

De seksuelle krenkelsene setter dype og vonde spor på det psykiske området, i tanke- og følelsesliv. En sterk skam- og skyldfølelse oppstår, selv om den er uberettiget. Hvor alvorlige de psykiske skadevirkningene blir, henger ikke bare sammen med hvor alvorlig de ytre handlingene var. Selv krenkelser som sett utenfra kan se bagatellmessige ut, kan skape store psykiske problemer. Det kan henge sammen med at den utsatte ble satt under et sterkt press av en åndelig autoritetsperson, at hun opplevde at han misbrakte et viktig tillitsforhold, eller det kan ha med alder eller sårbar livssituasjon å gjøre.

b) *Skadevirkninger på det åndelige området*

Når det er en åndelig autoritetsperson som har gjort seg skyldig i seksuelle krenkelser, involveres den utsattes åndelige side i særlig grad. Hun spør seg kanskje hvordan Gud kan være glad i henne når han tillot at dette skjedde. Det kan bli vanskelig å lese i Bibelen og be hvis det åndelige livet ble koblet sammen med krenkelsene. Slik kan de seksuelle krenkelsene også få følger for tilliten til Gud.

c) *Skadevirkninger på det sosiale området*

Kontakten med venner og familie blir også skadelidende. Den utsatte må ofte hemmeligholde krenkelsene, noe som får følger for hennes sosiale relasjoner. Det kan bli vanskelig å gå i det kristne fellesskapet hvor hun kanskje har sine viktigste vennskapsforhold. Da har det som skjedde fått alvorlige følger også for hennes sosiale liv.

d) *Skadevirkninger på det fysiske området*

Kroppen ble kanskje ikke skadet da krenkelsene skjedde. De fysiske krenkelsene kan ha forskjellig alvorlighetsgrad. Men kroppen "husker" likevel hva som skjedde og kan vise det i form av smerter og ulike fysiske symptomer.

⁹ Jf. Del I: 3.2.2 Lederansvar og gjeninnsettelse og 4.2.2 Straffelovens bestemmelser

2.2.3 Mennesket er en spenningsfylt skapning – det betyr:

a) *Vi må ikke være naive*

Vi må ikke være naive, men erkjenne at også kristne kan gjøre onde handlinger.

b) *Vi må ikke skjule at seksuelle krenkelser skjer*

Vi må snakke ærlig om livet. Det betyr at vi ikke skal skjule at seksuelle krenkelser også skjer i kristne sammenhenger. Vi må ta problemet på alvor og ikke bagatellisere det eller tie det i hjel.

c) *Vi må snakke tydelig om synd*

Vi må snakke tydelig om synd, også på det seksuelle området, og gi hjelp til å takle syndige tilbøyeligheter som for eksempel fristelsen til å bruke pornografi og tilfredsstille våre egne lyster på måter som er i strid med Guds ord og krenker våre medmennesker.

d) *Vi må gi hjelp til å leve rett*

Vi må snakke konkret om helliggjørelse og hvordan det å leve i Guds ord og bruke sjelesorg og skriftemål kan beskytte oss mot å gjøre det onde.

2.2.4. Bearbeiding av seksuelle krenkelser

Det å oppleve seksuelle krenkelser er ofte svært traumatisk. Mange trenger bearbeiding over tid i form av samtaler med et medmenneske eller en fagperson. Ofte blir seksuelle krenkelser fortrent i årevis, kanskje flere tiår. Da kan de vonde følelsene bli lagret i underbevisstheten og komme til uttrykk for eksempel i form av fysiske, psykiske og åndelige problemer. Når krenkelsene endelig kommer for dagen, vil det ofte oppleves like smertefullt som da det skjedde, selv om det kan være veldig mange år siden.

Bearbeidingen av seksuelle krenkelser har mye til felles med de reaksjoner som kjennetegner akutte kriseopplevelser. I forbindelse med kriser snakker vi gjerne om en første sjokkfase, der alt er kaotisk. Så kommer en reaksjonsfase der de vonde følelsene dominerer tankene og livet/hverdagen. Etter hvert går en over i bearbeidingsfasen. I denne fasen kommer de vonde hendelsene litt mer på avstand og livet fylles også av annet innhold, selv om en fortsatt kan oppleve å bli overveldet av sorg og smerte. Avslutningsvis kommer en nyorienteringsfase der oppmerksomheten i større grad vendes mot andre ting. Sårene er grodd, selv om arret alltid vil være der i form av de vonde minnene. Men det som skjedde dominerer ikke følelser, tanker og adferdsmønster lenger.

Noen momenter som gjelder bearbeiding av seksuelle krenkelser spesielt:

- *Sjokkfasen:* Sterke følelser knyttes til selve krenkelseshandlingene, følelser som vantro, fordømmelse, avsky, benektelse, angst osv.
- *Reaksjonsfasen:* Mye krefter brukes på å fortrenge vonde følelser, mange har en sterk frykt for hva som kan skje hvis dette blir kjent. Når en tar krenkelsene opp i samtale, kan en oppleve problemer med å huske, fordi hendelsene er så sterkt knyttet til angst og skam.
- *Bearbeidingsfasen:* Her er hovedsaken å plassere skyld hos krenker og bli fri fra skam- og skyldfølelse. Ofte veksler fornuft og følelser. Det er vesentlig å få hjelp til å rette sinne og sorg mot krenkeren, og ikke innover mot seg selv.

- *Nyorienteringsfasen:* Krenkelsen dominerer ikke lenger følelsene, valg og livskvalitet. En har ikke glemt det som skjedde, men en har plassert skyld og ansvar utenfor seg selv, og en kan velge om en vil tenke på krenkelsene eller ikke.

Vi ønsker å bistå den som er krenket, slik at hun kan komme til nyorienteringsfasen, og det som er gått i stykker i størst mulig grad kan gjenreises, jfr. Sal.147,3. For at den krenkede skal ha mulighet til å komme dit, er det mange avgjørende momenter. Noe av det viktigste er å bli tatt på alvor, få støtte og hjelp, oppleve et godt medmenneskelig nærvær, få plassert skyld og ansvar og få mulighet til fellesskap. Det kristne fellesskapet som Kristi legeme på jord kan ha en stor betydning i en slik bearbeidingsprosess.¹⁰

¹⁰ Jf. Del I: 3.2.4 Reaksjoner i det kristne fellesskapet – og hvordan møte disse

3. DET KRISTNE FELLESSKAPET

Vår organisasjon består først og fremst av lokale enheter som med en samlebetegnelse kan kalles kristne fellesskap. Det kan være menigheter, bedehusforsamlinger og misjonsforeninger, kor, husgrupper osv.

3.1. Bibelsk utgangspunkt

Paulus bruker i et av sine brev bildet av et legeme når han skal beskrive hva en menighet er: ”Dere er Kristi legeme, og hver enkelt av dere er hans lemmer” (1 Kor 12,27.). Sett fra Guds ståsted er altså menigheten legemliggjøringen av Kristus, og vi som tilhører menigheten er organisk bundet både til Kristus og til hverandre. Det er en sannhet som står uavhengig av følelser og opplevelser fordi den er fundert i Guds virkelighetsbeskrivelse. Det betyr at tilhørighet til menigheten også bygger på helt andre kriterier enn tilhørighet til andre fellesskaper.

Et kristent fellesskap består av tilgitte syndere. De har mottatt noe som bare kan bli gitt – tilgivelse. De er hellige fordi de har tatt imot retten til å bli Guds barn. Hellig betyr å være utskilt fra verden og innviet til Gud.

Det kristne fellesskapet har imidlertid også en viktig betydning som et sted for sosial tilhørighet. Det knyttes bånd mellom dem som tilhører fellesskapet fordi de er trossøsken, men også bånd basert på vennskap og interessefellesskap. Det er et fellesskap som gir identitet og tilknytning på mange plan – både sosialt og mentalt, i tillegg til åndelig. Vi er hele mennesker. Det betyr at vi ikke skal og ikke kan skille mellom disse ulike dimensjonene ved det å være menneske og være i et kristent fellesskap. De er vevd i hverandre.

3.2. Konsekvenser

3.2.1. Tilhørighet til det lokale fellesskapet

a) Ingen kan ekskluderes fra Guds kirke på jord når synd er bekjent

Ingen kan ekskluderes av andre mennesker fra å tilhøre Guds kirke på jord, når synd er bekjent. Syndsbekjennelse forutsetter imidlertid en reell erkjennelse av skyld og ansvar. Bekjennelsen må aldri fungere som en flukt fra syndens innhold eller ansvar for oppgjør både med Gud og mennesker. Samtidig stiller ikke Gud noen krav om egeninnsats for sin tilgivelse.

b) Hensynet til den krenkede kommer først

Gud er på en særskilt måte hos den som uforskyldt er påført lidelse. Derfor er det grunnlag for å hevde at der hvor det er umulig for to parter å gå i samme fellesskap, skal hensynet til den krenkede ha forkjørsrett.¹¹

3.2.2 Lederansvar og gjeninnsettelse

a) Lederansvar er ingen rettighet

Lederansvar i et kristent fellesskap er ingen rettighet, men forutsetter en grunnleggende tillit. Bibelen sier klart at det stilles visse krav til livsførsel og etisk integritet for den som skal inneha et lederansvar. Ledere skal være gode forbilder

¹¹ Jf. Del I: 2.2.1 f) Krenkeren må bære konsekvensene

for Guds folk. En kristen organisasjon skal være et trygt sted å være for barn og unge, og et trygt sted for alle å søke hjelp og sjelesorg. Menighetens ledelse kan derfor stille krav knyttet til livsførselen for å inneha en tjeneste eller et verv som innebærer åndelig lederskap

b) *Det er ingen automatisk sammenheng mellom tilgivelse og gjeninnsettelse*

Det er et mål å hjelpe den som har krenket en annen til sann erkjennelse og et reelt oppgjør med Gud og mennesker, slik at de kan leve videre som tilgitte og oppreiste mennesker. Det er imidlertid ikke noen automatisk sammenheng mellom å få Guds og menneskers tilgivelse og det å bli gjeninnsatt i en stilling eller et tillitsverv. Organisasjonens viktigste forpliktelse er å hindre at nye overgrep kan skje.

Ansatte og frivillige medarbeidere/tillitsvalgte som er dømt for seksuelle krenkelser eller har begått seksuelle krenkelser i straffelovens forstand uten å bli anmeldt, skal ikke ansettes i organisasjonen, gjeninnsettes i tjeneste eller gjeninntre i tillitsverv.

c) *Kriterier for eventuell gjeninnsettelse*

Dersom en i andre tilfeller skal vurdere muligheten for å gjeninntre i organisasjonens tjeneste eller tillitsverv, må det skje utfra en grundig vurdering av følgende forhold:

- faren for gjentagelse
- hensynet til allmenn tillit
- kvalifisert veiledning eller terapi overfor den som har forbrutt seg
- personens holdning til det som har skjedd
- hensynet til de som er rammet av krenkelsen

Dersom gjeninnsettelse kommer på tale, bør det skje etter en viss karantenetid.

d) *Konsekvensene gjelder uansett hvor krenkelsene ble begått*

Når en person har begått seksuelle krenkelser, må det få konsekvenser for organisasjonens bruk av vedkommende også om krenkelsen har skjedd utenom hans/hennes funksjon i organisasjonen.

3.2.3. Det kristne fellesskapets sårbarhet og mulighet

a) *Seksuelle krenkelser kan skje i alle fellesskap*

Kristne fellesskap har etiske idealer som gjør at seksuelle krenkelser utøvd av tillitspersoner kan virke utenkelig – i hvert fall i vårt fellesskap. Det er viktig å konstantere at seksuelle krenkelser kan skje i ethvert fellesskap.

b) *Innsyn og tilsyn utenfra er viktig*

Kristne fellesskap består av mennesker som ofte har nære relasjoner til hverandre. Å ha stor tillit til en annen person kan gjøre blind. Derfor er et realistisk menneskesyn kombinert med innsyn og tilsyn utenfra en viktig premiss for å forebygge og avdekke seksuelle krenkelser.¹²

¹² Jf. Del I: 2.2.1 b) Seksuelle krenkelser må forebygges

c) Undervisning om sunn seksualitet er forebyggende

Det kristne fellesskapets sårbarhet for seksuelle krenkelser henger sammen med i hvilken grad det er lagt vekt på å beskrive sunn og god seksualitet samt respekt og positiv holdning til egen kropp.

d) Det kreves kunnskap og innsikt for å være et helbredende fellesskap

Det kristne fellesskapet har helt spesielle forutsetninger for å være et helbredende fellesskap for mennesker som har krenkelseserfaringer. Det forutsetter imidlertid at fellesskapet får og tar imot både kunnskap om og innsikt i hva seksuelle krenkelser er og hva krenkelseserfaringer kan innebære.

3.2.4 Reaksjoner i det kristne fellesskapet – og hvordan møte disse

a) Innledning

Kristne fellesskap er ulike -svært ulike. Ethvert fellesskap har sin egen kultur. Denne kulturen forteller hva som er ”god tone”, hvilke samværs- og møteformer som gjelder, og hvordan motsetninger og uenighet håndteres. Derfor vil også reaksjonene være ulike når det blir avslørt at seksuelle krenkelser er blitt begått av personer som tilhører et kristent fellesskap. I det følgende skal vi ta for oss vanlige reaksjoner i kristne fellesskap når overgrep avdekkes og hvordan disse reaksjonene kan møtes på en god måte.

Utgangspunktet er at fellesskapet er ”arena” for seksuelle krenkeshandlinger. Det betyr at krenkeren og/eller den krenkede tilhører fellesskapet, og at krenkeshandlingene skjer i tilknytning til fellesskapet. Det kan for eksempel være ved at krenkeren er leder eller tillitsperson i fellesskapet eller har forkynneroppdrag i det miljøet den krenkede tilhører. Det går an å dele forløpet i en prosess hvor krenkelser blir avdekket i følgende fire faser:¹³

- ”Forløper/hemmelighets”-fasen
- ”Oppdagelses/kaos”-fasen
- ”Bevisshets/polariserings”-fasen
- ”Bedrings/gjenoppbygnings”-fasen

b) ”Forløper/hemmelighets”-fasen

Det er tida før krenkelsene er kjent for andre enn den krenkede og krenkeren (og eventuelt de som disse har valgt å fortelle det til i fortrolighet).

Hva kan vi gjøre? Det er svært sjelden mulig å avdekke seksuelle krenkeshandlinger før den krenkede eller krenkeren selv forteller det. Men det er likevel mye som kan gjøres for å legge til rette for at krenkeshandlinger kan avdekkes raskere – blant annet:

- Legge til rette for å snakke positivt og åpent om seksualitet og respekt for grenser
- Undervise ledere i fellesskapet om ledermakt
- Gi kunnskap om seksuelle krenkelser

Dette kan øke bevisstheten om hva som både kan tildekke og avdekke seksuelle krenkelser. Denne bevisstheten kan gi øyne som er villige til å se signaler som kan bety at noen er utsatt eller utsetter andre for krenkelser, ører som er i stand til å oppfatte at det som den andre forteller er krenkelseserfaringer, og mot til å ta det opp på en ansvarlig måte med fellesskapets ledelse eller tillitspersoner utenfor fellesskapet.

¹³ Faseinndelingen er hentet fra en artikkel av Larra Graham, professor i pastoralteologi i Colorado, ”Center for the Prevention” og ”Sexual Abuse and Domestic Violence” i USA

c) "Oppdagelses/kaos"-fasen

Det er den første tida (1-2 uker) etter at krenkeshandlingene er blitt kjent i fellesskapet. Å stikke hull på en byll kan være en lettelse for de som har kjent til eller har ant at noe var galt, men vil samtidig skape en opplevelse av både kaos og smerte hos alle som tilhører fellesskapet.

Hva kan vi gjøre? Det er viktig at fellesskapets ledelse både i denne og neste fase knytter til seg personer utenfra som har kunnskap om seksuelle krenkelser og reaksjoner i fellesskapet. Reaksjonene i fellesskapet har mye til felles med sorgreaksjoner ved plutselig dødsfall eller tilsvarende traumatiske opplevelser – men er kanskje enda mer komplekse. Det gjelder både fordi det som har skjedd oppleves uforståelig og uvirkelig, og fordi det er ulike reaksjoner hos de forskjellige gruppene og menneskene som fellesskapet består av. Personene utenfra kan bistå nettopp ved å komme fra utsiden og gi fellesskapets ledelse hjelp til å møte både egne og andres reaksjoner med omsorg, forståelse og aksept.

Fellesskapets ledelse skal sørge for at

- det er tid, ressurser og mulighet til å gi tilstrekkelig informasjon ut fra det behovet som ulike deler av fellesskapet har, og mulighet for samtale både i grupper og på tomannshånd om det som har skjedd. Alt som kan investeres av tid i denne fasen for å ivareta informasjonsbehovet og ta imot reaksjoner på en klok måte, vil øke mulighetene for at de neste to fasene blir både mer vellykkede og mindre ressurskrevende.
- menighetens vanlige virksomhet, arrangementer og samlinger går sin gang så langt det er mulig.

I en sjokkfase blir de fleste navlebeskuende. Fellesskapets medlemmer som møter seksuelle krenkelser i sin midte, er ikke noe unntak. Derfor er det viktig å arbeide med å få noen grunnleggende brikker på plass i fellesskapet slik at sjokkfasen kan gå over til sorg- og bearbeidingsfase.

d) "Bevissthets/polariserings"-fasen

Det er når det går opp for de som tilhører fellesskapet hva som faktisk har skjedd, og den enkelte i fellesskapet velger hvordan han eller hun vil forholde seg til det. Reaksjonene er både knyttet til selve sakens innhold (eller slik den enkelte velger å forstå sakens innhold), men også oppdagelsen av at fellesskapet som fellesskap også er blitt krenket og er et "offer" for det som har skjedd.

Vi møter ofte følgende seks ulike typer reaksjoner når overgrepet blir avdekket:¹⁴

Benekting

Noen tror rett og slett ikke det er sant: "Dette kan vel hende andre steder, men ikke her hos oss." De blir mistenksomme på hvem og hva som kan ha skapt forestillingene om at dette kan ha skjedd.

Forvirring

Noen blir bare forvirret: Kontrasten mellom egen virkelighetsopplevelse og det som nå blir hevdet, er for stor. Krenkeren er jo så god og dyktig – og de som forteller om overgrep er samtidig så troverdige.

¹⁴ De seks reaksjonstypene er hentet fra psykologen W.H.Bera som skriver om det i artikkelen "Betrayal: Clergy Sexual Abuse and Male Survivors" i fra boka *Breach of Trust* (1995) De samme reaksjonstypene er også bekreftet fra en undersøkelse av fem kristne forsamlinger i Norge.

Bortskyving

Noen velger å raskt tilby ”billig nåde”: ”Vi er jo alle syndere, så la oss så fort som mulig legge dette bak oss.”

Hjelpeløshet

Noen tror at overgrep har funnet sted – men forstår ikke: De erkjenner at overgriper har forgrepet seg på noen som er blitt utsatt. Men de forstår det ikke, og kjenner seg hjelpeløse og handlingslammet i forhold til det som blir fortalt.

Sinne

Noen reagerer umiddelbart med sinne: Sinnet kan rettes mot overgriper, mot den krenkede, mot organisasjonen fellesskapet er en del av, eller mot andre.

Sterke følelser

Noen reagerer med raseri/hat; følelser som er så sterke at de overmannet og tar styringen over personen. Dette raseriet og hatet kan være rettet mot overgriper, men også alternativt mot en sydebukk eller mot Gud.

Hva kan vi gjøre?

Det som er svært tankevekkende i forhold til samtlige av disse seks reaksjonstypene er at de har fokus på krenkeren, fellesskapet, på Gud – men ikke på den krenkede. Derved vil også forståelsen av hva krenkelsen handler om bli preget av andre forhold enn krenkelsen slik den oppleves fra den krenkedes ståsted.

Det er viktig at den enkelte i fellesskapet blir møtt på en slik måte at han eller hun får anledning til reagere på sin måte – og bli møtt med aksept og omsorg. Men det er også et mål at den enkelte er i stand til å se krenkelsen fra den krenkedes ståsted og ut fra den krenkedes opplevelse. Den beste måten å få til dette på er å være nøye med å gi sannferdig og nøyaktig informasjon om hva som faktisk har skjedd, sett fra den krenkedes ståsted. Dette skal ikke skje som en motsetning til å se den lidelse som krenkelseshandlingene har medført hos krenkerens familie og i fellesskapet. Tvert imot vil det gi mulighet for å se også denne lidelsen og smerten i et perspektiv som skaper et fellesskap – ikke i medlidenhet – men i medlidelse.

e) ”Bedrings/gjenoppbygningsfasen”

Det handler om veien videre. Mange som står på avstand fra fellesskapet vil tenke at nå er de ”ferdige med denne saken ” etter at fellesskapet utad synes å ha gått inn i et normalt gjenge igjen. Men det er en illusjon i de aller fleste av tilfellene fordi det trengs lang tid, vanligvis flere år, for å bearbeide en slik erfaring.

Hva kan gjøres? Det er viktig at fellesskapets ledelse er lydhøre for de behovene som oppstår. Det er viktig å stå i mot kreftene som alltid kommer opp innen fellesskapet om ”å legge det bak seg og gå videre” når dette er preget av et ønske om at det skal bli som det har vært. En slik erfaring gjør at det aldri blir som før, og heller ikke bør bli som før. Å avdekke en krenkelsessak i menighetssammenheng gir mulighet for å oppdage på en ny og større måte både hva det er å være menneske på godt og ondt, men også Guds rettferdighet og kjærlighet når det uforståelige er en virkelighet. Det er viktig å bruke denne muligheten ved å fortsette bearbeidingen. Dette skjer ved at det fortsatt gis mulighet for å snakke om det som har skjedd, og hva det har gjort med både den enkelte og fellesskapet. Men det er også gjennom forkynnelse og samtale å legge til rette for å reflektere over hva det er å være et kristent fellesskap - Jesu Kristi legeme – når et lem på

legemet blir krenket, når en kristen leder misbruker tilliten og makten som er gitt på en slik måte.

4. SAMFUNN

4.1. Bibelsk utgangspunkt

Alle mennesker står ansvarlig også overfor myndighetene og samfunnets lovgivning. I Rom 13.1 står det: ”*Enhver skal være lydige mot de myndigheter han har over seg. Det finnes ingen myndigheter som ikke er fra Gud, og de som er ved makten, er innsatt av Gud.*” Derfor er seksuelle krenkelser en samfunnssak, også når krenkelser skjer innenfor et kristent fellesskap og mellom personer som tilhører fellesskapet. Hvem som utenfor fellesskapet skal informeres eller ha kjennskap til sakens innhold er imidlertid avhengig av krenkelsens innhold og art.

4.2. Konsekvenser

4.2.1. Aktuelle samfunnsinstanser

a) *Forholdet til politiet*

Den som er krenket (eller foreldre/foresatte om den utsatte er barn) må selv ta stilling til om saken skal politianmeldes. Fra organisasjonens side vil vi støtte en politianmeldelse og aktivt hjelpe den utsatte med å melde saken til politiet.

Organisasjonen kan i samråd med den utsatte anmelde saken på hennes vegne, dersom handlingene har skjedd mens den anklagede var i lønnet eller frivillig tjeneste i organisasjonen.

En politianmeldelse må alltid vente til den krenkede ser at tiden er moden til det. Det er den krenkede selv som har rettighetene til sin vonde historie. Unntak gjelder bare i tilfeller som er så grove at politiet etter tips selv setter i gang med etterforskning og reiser eventuell tiltale. Når en sak er politianmeldt, skal all etterforskning overlates til politiet. Organisasjonen må alltid sørge for at en eventuell politietterforskning ikke kompliseres.

Organisasjonen kan kontakte politiet og beskrive saken anonymt for å få politifaglig veiledning.

b) *Forholdet til barnevernet*

I hver kommune er det fagpersoner som har ansvaret for å følge opp ”Lov om barnevernstjenester”. Barnevernet er den instans som fra det offentliges side er pålagt å sørge for at barns oppvekstforhold er tilfredsstillende. Når den krenkede er barn (under 18 år), eller det er mistanke om at barn er blitt krenket, er den kommunale barnevernstjenesten den rette instans å kontakte. Også denne instansen kan kontaktes anonymt eller med en anonymisert beskrivelse av den aktuelle historien.

c) *Forholdet til media*

Når en sak er politianmeldt, vil politiet ha et hovedansvar for kontakten med media. Det er uansett nødvendig å ta stilling til hvordan en skal forholde seg til medias påtrykk om opplysninger. Når faktaopplysninger mangler, overtar fantasi og spekulasjoner. En nøktern og faktaorientert beskrivelse kan bidra til at media blir en konstruktiv medspiller.

d) *Forholdet til lokalsamfunnet*

Når en sak er gjort offentlig, gjelder den samme regelen for informasjon i et lokalmiljø som i forhold til media: En nøktern og faktaorientert beskrivelse er den beste forebyggelse av en rykteflom.

4.2.2. Straffelovens bestemmelser

Straffelovens kapittel 19 handler om straffbare seksuelle handlinger av forskjellig art og alvorlighetsgrad. Forbrytelsenes art og alvorlighetsgrad har blant annet betydning for hvor lang straff handlingene kan medføre (strafferamme) og hvor lang straff krenker faktisk blir idømt (straffeutmåling). Hvor lang foreldelsesfristen er, avhenger av strafferammen; jo høyere strafferamme, jo lengre foreldelsesfrist. Ved lovens strengeste straff – fengsel inntil 21 år – er foreldelsesfristen 25 år.

I Norge er seksuell lavalder 16 år. All seksuell omgang med barn under 16 år er i utgangspunktet straffbart, uten hensyn til om barnet samtykket eller selv tok initiativet. Straffeloven gjennomgikk en radikal revisjon i år 2000, som dels var en forenkling og modernisering og dels en styrking av barns og kvinners vern mot seksuelle krenkelser. Disse endringene gjelder imidlertid bare for forbrytelser som ble begått etter 11.8.2000. For forbrytelser som ble begått før dette tidspunktet gjelder de gamle lovene.

Straffelovens kapittel 19 snakker om seksuelle forbrytelser av tre alvorlighetsgrader: seksuelt krenkende atferd, seksuelle handlinger og seksuell omgang. I tillegg vil vi her også nevne voldtekt og utnyttelse av et avhengighetsforhold.

a) *Seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd*

Seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd forekommer i handling og ord enten overfor eller i nærvær av noen. Eksempler på dette er blotting, visning av pornografiske filmer eller verbale krenkelser. Det vil si at noen ”i ord eller handling utviser seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd” på offentlig sted, eller dersom de som er tilstede ikke har samtykket i det eller er barn under 16 år.

b) *Seksuelle handlinger*

Seksuelle handlinger er handlinger som foretas med en annen, for eksempel berøring eller beføling av den utsattes kjønnsorganer eller bryster, innenfor eller utenpå klærne. Seksuelle handlinger er straffbare når de skjer med noen som ikke har samtykket til det eller når det skjer med barn under 16 år.

c) *Seksuell omgang*

Seksuell omgang er handlinger med høyest strafferamme. Det er for eksempel når krenkeren trenger inn i den utsattes vagina, analåpning eller munn med sin penis eller onanering av kjønnsorganer på den utsatte og/eller krenkeren.

d) *Voldtekt*

Voldtekt vil si at noen skaffer seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd eller at den utsatte er ute av stand til å motsette seg handlingen, for eksempel på grunn av beruselse.

e) *Utnyttelse av avhengighetsforhold*

I tillegg til selve handlingen er også forholdet krenkeren har til den krenkede av betydning: ”Den som skaffer seg eller en annen seksuell omgang ved misbruk av stilling, avhengighetsforhold eller tillitsforhold, straffes med fengsel inntil 5 år”.¹⁵ Denne bestemmelsen gjelder uavhengig av den utsattes alder.

¹⁵ Straffelovens kapittel 19,§193

Når det gjelder en nærmere beskrivelse av aktuelle lovparagrafer, strafferamme og foreldelsesfrister, henviser vi til Straffelovens kapittel 19 og Reimunn Førsvolls bok: *Fra synd, fra sorg, fra fare. Seksuelle overgrep i kirke og samfunn*¹⁶.

4.2.3 Bruk av suspensjon

En ansatt kan midlertidig tas ut av stilling (suspenderes) når det er grunn til å anta han har gjort seg skyldig i atferd som kan føre til avskjed og hensynet til tjenesten gjør det påkrevd at han tas ut av tjeneste mens saken undersøkes. Karakteren og omfanget av den klandreverdige atferden som personen mistenkes for å ha gjort seg skyldig i, vil ha betydning for når suspensjon vurderes som påkrevd. Det vil også være av betydning hva slags stilling den ansatte har, for eksempel om han har en stilling som innebærer forkynner- og sjelesørgeransvar eller har ansvar for barn- og unge. Dersom det dreier seg om en atferd som kan sies å ha brutt ned den tillit som er nødvendig for stillingen, er det grunnlag for suspensjon.

En suspensjon skal alltid tidsbegrenses. Et alternativ til suspensjon kan i noen tilfeller være å overføre den ansatte til en annen type tjeneste så lenge undersøkelsen av den påståtte atferden pågår.

¹⁶ Se s.41-47: Juridiske definisjoner av ulike former for seksuelle overgrep.

DEL II. HANDLINGER

5. ANSVARLIGE ORGANER

5.1 Målet er at

- a) kunnskap om seksuelle krenkelser skal bli tatt på alvor, og sakene blir behandlet i tråd med organisasjonens retningslinjer, på en ryddig og tydelig måte
- b) de involverte parter skal bli ivaretatt på en ryddig og omsorgsfull måte, i tråd med organisasjonens retningslinjer
- c) enhver sak blir avsluttet på en kvalitetsmessig god måte

5.2 Landsstyret/ hovedstyre/forbundsstyre – politisk ansvar

- a) har ansvar for at organisasjonen har retningslinjer
- b) skal vedta organisasjonens retningslinjer

5.3 Generalsekretæren – formelt, administrativt ansvar

- a) har ansvar for
 - å følge opp retningslinjene
 - å nedsette en koordineringsgruppe
 - at organisasjonen har tilgang på nødvendig fagkompetanse
 - å ivareta forebyggende tiltak, opplæring, informasjon og prosedyrer
 - kontakt med media
- b) i saksgangen skal han
 - kalle inn ressursgruppa
 - se til at koordineringsgruppa iverksetter sitt arbeid
 - sikre at alle aktuelle instanser i organisasjonen får nødvendig informasjon

5.4 Ressursgruppa – rådgivende ansvar

a) Beskrivelse

Står direkte under generalsekretæren og er et kvalitetssikringsorgan.

Den består av generalsekretæren, koordineringsgruppa og eksterne personer med relevant faglig kompetanse. Det bør være representert juridisk, psykologisk og personalfaglig kompetanse.

b) Ressursgruppa skal:

- vurdere koordineringsgruppas planlagte framgangsmåte i nye saker
- gi koordineringsgruppa tilgang på nødvendig faglig veiledning underveis i saksbehandlingen
- vurdere sakshåndteringen når en sak er avsluttet

5.5 Koordineringsgruppa – utøvende ansvar

a) Beskrivelse

Er en fast sammensatt gruppe som består av minimum tre ansatte i organisasjonens sentralledd. Disse jobber sammen som team. Begge kjønn skal være representert.

b) Koordineringsgruppa skal ivareta:

- den krenkede og hennes familie
- krenkeren og hans familie
- miljøet som er rammet, forsamling, institusjon, leirsted, skole, misjonsfelt etc.

c) *Koordineringsgruppa har*

- ansvar for at retningslinjene blir fulgt opp i møte med de ulike berørte parter
- utøvende ansvar og myndighet i saken, gitt av generalsekretæren
- ansvar for skriftlig oppsummering og evaluering etter at en sak er avsluttet

6. ORGANISASJONENS PROSEDYRE FOR FOREBYGGING OG SKOLERING

6.1 Målet er

- a) å forebygge at seksuelle krenkelser skjer i organisasjonen ved å ta opp temaer som handler om sunn seksualitet og grensesetting i ulike sammenhenger
- b) at alle ansatte i organisasjonen får nødvendig kunnskap om hva seksuelle krenkelser er, hvilke skadevirkninger det medfører og hvilke rutiner organisasjonen har for sakshåndtering

6.1. Prosedyre

- a) Generalsekretæren har ansvar for at det lages en strategiplan for hvordan forebygging og skolering skal gjennomføres.
- b) Skjerpe kravene til hvilke opplysninger som skal fremlegges av kandidater ved rekruttering av medarbeidere som skal ha et direkte forkynner- og sjelesorgsansvar, slik at en får kjennskap til
 - alle tidligere ansettelsesforhold og hvorfor disse opphørte
 - tillitsverv i kirke og organisasjoner
 - om søkeren har blitt anmeldt eller anklaget for seksuelle krenkelser, eller (andre) straffbare forhold
 - sjekke referanser nøye

For enkelte yrkesgrupper kan det være aktuelt å innhente politiattest.

- c) Ansvarliggjøre de organer som har ansettelsesmyndighet i organisasjonen, og påse at de nødvendige retningslinjer blir fulgt.

7 PROSEDYRE FOR MEDARBEIDERE SOM FÅR MISTANKE ELLER MELDING OM SEKSUELLE KRENKELSER

7.1 Målet er at

- a) det blir avklart om det har skjedd seksuelle krenkelses
- b) den som opplever seg krenket blir tatt på alvor
- c) krenkelses blir stoppet
- d) informasjonen kommer til generalsekretær raskest mulig

7.2 Prosedyre

- a) Den som får mistanke om eller kjennskap til at noen er eller har vært utsatt for seksuelle krenkelses skal straks ta dette opp med en ansatt i organisasjonen. Den ansatte som mottar en slik melding skal sørge for at den umiddelbart kommer videre til generalsekretæren. Også anonyme henvendelses skal meldes til generalsekretæren.
- b) Offentlige tjenestemenn og enkelte andre yrkesgrupper, for eksempel ordinerte prester, advokater og helsepersonell, har lovfestet taushetsplikt. Det betyr at de kan straffeforfølges, dersom de bryter sin taushetsplikt uten samtykke fra den det gjelder. Andre ansatte i organisasjonen og frivillige medarbeidere har ikke en slik lovfestet taushetsplikt som gjør at de kan straffeforfølges ved taushetsbrudd. Men de har en avtalebasert taushetsplikt, og det må være en klar regel i vår organisasjon at den som betror seg til noen, skal være 100% trygg på at dette ikke kommer videre. En sjelesørger har alltid taushetsplikt om det han/hun får kjennskap til gjennom fortrolige samtaler. Dersom informasjon om krenkelses kommer fra den krenkede selv i en sjelesorgsamtale, og hun er over 18 år, må en derfor få hennes tillatelse til å melde fra til organisasjonen. Denne tillatelsen bør en få skriftlig.
- c) Dersom en ikke får tillatelse fra den krenkede til å gi informasjonen videre, skal en be om lov til å melde sakens innhold til generalsekretæren med navn på krenker, uten å oppgi den krenkedes identitet. Den krenkede skal få tilbud om videre samtaler med en egnet samtalepartner (kan være den som melder fra til organisasjonen). Den som melder fra om krenkelsen og den som følger opp med videre samtaler, har rett på bistand og veiledning fra koordineringsgruppa. Det er ikke brudd på taushetsplikten og en trenger ikke tillatelse fra den det gjelder for å drøfte taushetsbelagt informasjon med en overordnet, dersom alle de involverte personene blir anonymisert.
- d) Dersom informasjon om krenkelses kommer som en betroelse fra et barn under 16 år, er det viktig å ikke love hemmeligholdelse. En må lytte nøye til det barnet forteller, prøve å finne ut om det har snakket med andre om dette tidligere og eventuelt med hvem. En må forklare at dette er så alvorlig at foreldre/foresatte må få vite om det. Dersom barnet motsetter seg dette, må en bruke tid på å forklare hvorfor det er viktig. Jo eldre barnet er, jo viktigere er det å prøve å få barnet til å forstå hvorfor en må gå videre med en slik opplysning. Men uansett om barnet gir samtykke eller ikke, har en plikt til å melde fra til foreldrene, forutsatt at det ikke er grunn til å tro at foreldrene er involvert i krenkelsen.
Den som har fått informasjonen, skal ikke kontakte foreldrene før en har meldt saken anonymt til generalsekretæren og fått veiledning fra koordineringsgruppa på hvordan en skal gå fram. Normalt vil en fra koordineringsgruppa være med i samtalen med foreldrene. Koordineringsgruppa har også ansvar for hvordan barnet skal følges opp videre.

- e) Dersom betroelsen kommer fra en person mellom 16 og 18 år, trenger en normalt samtykke fra personen for å gå videre med informasjonen til foreldre eller generalsekretæren. En kan tenke seg unntak der det er snakk om svært grove krenkelser. Uansett skal en i slike tilfeller melde saken anonymt til generalsekretæren og få råd fra koordineringsgruppa om hva som er riktig å gjøre.
- f) Den som har fått en melding om seksuelle krenkelser, skal **under ingen omstendighet** selv ta saken opp med den anklagede. Det kan være til stor skade, både for den utsatte, for eventuell politietterforskning og for den videre saksbehandling.
- g) Dersom en som har begått seksuelle krenkelser tar dette opp i en skriftemålssamtale, skal sjelesørgeren ikke tilsi syndenes forlatelse uten at krenkeren er villig til å ta ansvar for sine handlinger. Det betyr at vedkommende selv melder eller gir tillatelse til at saken meldes til organisasjonen. En sjelesørger må her være bevisst på at krenkeren ofte kan bekjenne krenkelsene bare som utroskap eller synd på det seksuelle området. Hvis krenkeren ikke er villig til å melde saken, kan sjelesørgeren søke råd hos en overordnet uten å oppgi krenkerens identitet. Koordineringsgruppa kan også være en rådgivningsinstans.

8. PROSEDYRE FOR FELLESKAP OG MISJONSFELT

8.1 *Definisjon*

Med fellesskap mener vi foreninger, forsamlinger og menigheter i organisasjonen, eller mindre grupper som kor, bibelgruppe, etc. Prosedyren gjelder miljøer hvor krenkelsen har funnet sted eller miljøer hvor den krenkede og/eller krenkeren har tilhørighet. Vi lar her uttrykket fellesskap også inkludere misjonsfeltene våre, hvis ikke annet er sagt.

8.2 *Målet er at*

- a) generalsekretær blir informert så raskt som mulig
- b) saken blir håndtert på en profesjonell og ryddig måte, i nært samarbeid med organisasjonens koordineringsgruppe
- c) alle involverte parter blir ivaretatt på en ryddig og omsorgsfull måte, i tråd med organisasjonens retningslinjer

8.3 *Prosedyre*

- a) Ledelsen i fellesskapet melder umiddelbart fra til generalsekretæren når ansatte, tillitsvalgte eller frivillige medarbeidere blir anklaget for seksuelle krenkelses.
- b) Ledelsen i fellesskapet får tilbud om bistand fra koordineringsgruppa i sentraladministrasjonen i tråd med organisasjonens retningslinjer.¹⁷
- c) Ledelsen i fellesskapet skal få en skriftlig informasjon om vanlige reaksjoner i kristne miljøer når seksuelle krenkelses avdekkes og få råd om hvordan disse reaksjonene kan møtes og bearbeides.¹⁸
- d) *For fellesskap i Norge:* Den som har det formelle lederansvaret for den ansatte/tillitsvalgte/frivillige medarbeider har også ansvar for å vurdere om vedkommende skal tas ut av tjenesten umiddelbart etter at anklagen er tatt opp, og skal følge opp personalmessige konsekvenser i samsvar med lovverk og organisasjonens retningslinjer.
For misjonsfeltene: Koordineringsgruppa har ansvar for å gi generalsekretæren råd i problemstillingene nevnt over.

¹⁷ Jf. Del II: 10.4 Koordineringsgruppas prosedyre i forhold til kristne fellesskap og misjonsfelt

¹⁸ jf. Del I: 3.2.4 Reaksjoner i det kristne fellesskapet – og hvordan møte disse

9. PROSEDYRE FOR SKOLER, INSTITUSJONER O.L.

9.1 *Definisjon*

Med skoler eller institusjoner mener vi de som er helt eller delvis eid av organisasjonen eller på annen måte har en formell tilknytning til organisasjonen.

9.2 *Målet er at*

- a) generalsekretær blir informert så raskt som mulig
- b) saken blir håndtert på en profesjonell og ryddig måte, i nært samarbeid med organisasjonens koordineringsgruppe
- c) alle involverte parter blir ivaretatt på en ryddig og omsorgsfull måte, i tråd med organisasjonens retningslinjer

9.3 *Prosedyre*

- a) Ledelsen i sammenhengen melder umiddelbart fra til generalsekretæren når ansatte, tillitsvalgte eller frivillige medarbeidere blir anklaget for seksuelle krenkelser.
- b) Ledelsen i sammenhengen får tilbud om bistand fra koordineringsgruppa i sentraladministrasjonen i tråd med organisasjonens retningslinjer.¹⁹ En kan også be om bistand i krenkelsessaker mellom elever/studenter.
- c) Ledelsen i sammenhengen skal få en skriftlig informasjon om vanlige reaksjoner i kristne miljøer når seksuelle krenkelser avdekkes og få råd om hvordan disse reaksjonene kan møtes og bearbeides.²⁰
- d) Den som har det formelle lederansvaret for den ansatte/tillitsvalgte/frivillige medarbeider har også ansvar for å vurdere om vedkommende skal tas ut av tjenesten umiddelbart etter at anklagen er tatt opp, og skal følge opp personalmessige konsekvenser i samsvar med lovverk og organisasjonens retningslinjer.

¹⁹ Jf. Del II: 10.5 Koordineringsgruppas prosedyre i forhold til skoler, institusjoner o.l

²⁰ Jf. Del I: 3.2.4 Reaksjoner i det kristne fellesskapet og hvordan møte disse

10. PROSEDYRE FOR KOORDINERINGSGRUPPA

10.1 *Generelle prosedyrer*

- a) Koordineringsgruppa skal umiddelbart avklare om saken skal politianmeldes. Hvis det er aktuelt med politianmeldelse, skal videre saksgang samordnes med politiet, slik at politiets arbeid ikke hindres.
- b) Det skal nedfelles skriftlige referater fra alle formelle samtaler som finner sted mellom organisasjonen og de berørte parter.

10.2 *Koordineringsgruppas prosedyre i forhold til den krenkede*

10.2.1 *Målet er*

- a) at organisasjonen får avklart de faktiske forhold knyttet til krenkelsen og den krenkedes opplevelse av det
- b) at den krenkede skal oppleve å bli tatt på alvor, dvs.
 - skal oppleve å bli ivaretatt i hele prosessen
 - få hjelp til å avklare og plassere skyld og ansvar
 - til enhver tid få så korrekt og utfyllende informasjon som mulig
 - i størst mulig grad få mulighet til å bearbeide krenkelsene
- c) å ivareta den krenkedes familie best mulig

10.2.2 *Prosedyre når den krenkede er over 18 år*

- a) Den krenkede skal bli bedt om å gi en skriftlig framstilling av krenkelsene, eller alternativt underskrive en skriftlig nedtegning av det hun har fortalt muntlig.
- b) Den krenkede skal gi sitt samtykke til hvem som skal få kjennskap til hennes identitet.
- c) Kontaktpersonen skal sørge for at den krenkede uoppfordret og så raskt som mulig får all relevant informasjon i saken som ikke er taushetsbelagt. Det omfatter blant annet
 - tidsaspektet i saken
 - hvilke organer som behandler saken
 - hvem som blir informert
 - hva krenker erkjenner
 - hvilke konsekvenser krenkelsene får for krenker
- d) Den krenkede skal få beskjed om hvem i koordineringsgruppa som er hennes kontaktperson, som hun kan henvende seg til med spørsmål.
- e) Den krenkede og den krenkedes nærmeste familie skal umiddelbart få tilbud om kontakt med sjelesørger eller annen fagperson.
- f) Den krenkede skal gjøres kjent med når organisasjonen anser en sak som ferdigbehandlet. Det kan gjøres ved et brev, en samtale eller på annen måte.
- g) Innen et år etter at en sak er ferdigbehandlet skal den krenkede gis mulighet til en oppsummeringssamtale. Denne samtalen skal inneholde følgende spørsmålsstillinger:

- Hvordan den krenkede har opplevd organisasjonens måte å håndtere saken på
- Om det er noe hun ønsker organisasjonen skulle gjort annerledes
- I hvilken grad hun har opplevd seg ivaretatt
- Andre kommentarer hun ønsker å komme med
-

10.2.3 Prosedyre når den krenkede er under 18 år

- a) Avhengig av barnets alder og modenhet må barnet få informasjon om hvem som informeres og hva som skjer videre i saken.
- b) Barnets foreldre/foresatte skal som en hovedregel informeres så snart som mulig, forutsatt at det ikke er grunn til å tro at de nærmeste foresatte er involvert i krenkelsen. Barn mellom 16 og 18 år må imidlertid få uttale seg før foreldre/foresatte blir kontaktet, og det skal sterke grunner til før foreldre/foresatte blir kontaktet mot barnets vilje. En må i slike tilfeller bruke tid på å motivere ungdommen til å samtykke. Dersom krenkelsene blir kjent av flere enn ungdommen og organisasjonens ledelse, skal foreldre/foresatte involveres umiddelbart.
- c) Helsesøster eller barnevernstjenesten kan kontaktes for hjelp til videre oppfølging av barnet, dersom foreldre/foresatte samtykker til det.
- d) Hvis en har pålitelig kunnskap om at barn har blitt utsatt for visse straffbare seksuelle krenkelser (voldtekt, seksuell omgang med barn under 14 år, incest og blant annet seksuell omgang med fosterbarn), og det er fare for at nye krenkelser vil kunne finne sted, er det straffbart å ikke forhindre dette ved å melde saken videre. Denne såkalte avvergeplikten gjelder alle, og hensikten er å forhindre at forbrytelser gjentar seg²¹. Det betyr at en må melde bekymringen til noen som fører saken videre. Barnevernstjenesten eller politiet skal alltid kontaktes i de tilfeller der det er reell fare for nye krenkelser.
- e) Det er barnets foreldre/foresatte som i utgangspunktet skal ta avgjørelse om eventuell politianmeldelse på barnets vegne, hvis ikke saken er gitt videre til barnevernet. Organisasjonen kan også anmelde på barnets vegne. I grove tilfeller kan organisasjonen tipse politiet, slik at de på eget initiativ kan sette i gang etterforskning og reise eventuell tiltale.

10.3 Koordineringsgruppas prosedyre i forhold til krenker

10.3.1 Målet er å

- a) gi den anklagede en mulighet til å fortelle sin versjon av hva som skjedde
- b) stoppe krenkelser som pågår eller forhindre at flere blir utsatt for krenkelser
- c) i størst mulig grad få fram sakens faktiske innhold
- d) behandle krenker med fasthet og respekt i tråd med organisasjonens retningslinjer i slike saker
- e) gi krenker informasjon om saksgang og rettigheter
- f) ivareta krenkers familie best mulig
- g) legge til rette for at ansvarlig instans kan iverksette nødvendige tiltak overfor krenker

10.3.2 Prosedyre

- a) Når det foreligger en skriftlig redegjørelse fra den krenkede, skal saken drøftes i ressursgruppa.

²¹ Jf. Straffelovens kapittel 19, §139.

- b) Deretter tas saken opp med den anklagede
- c) Samtalen planlegges i nært samarbeid med regionleder og/eller den anklagedes nærmeste overordnede.
- d) Samtalen gjennomføres av to personer, minst en av de to skal være fra koordineringsgruppa.
 - Innkallingen til den første samtalen skal normalt skje ved at en kontakter den anklagede på telefon, samtidig som en sender en skriftlig invitasjon til samtalen.
- e) Innholdselementer i den første samtalen:
 - Orientering om bakgrunnen for samtalen
 - Orientering om at samtalen er å anse som en tjenestesamtale mellom den anklagede og organisasjonen (ikke sjelesorgsamtale)
 - Informasjon om de rettigheter han har og de rutiner organisasjonen følger
 - Invitere den anklagede til å fortelle sin versjon av historien.
 - Informasjon om hvem som er hans videre kontaktperson i saksbehandlingen, og som han kan henvende seg til med spørsmål. Det er normalt enten en av de to som gjennomførte den første samtalen, regionleder/avdelingsleder eller den anklagedes nærmeste overordnede.
 - Gi tilbud til den anklagede og hans familie om umiddelbar sjelesørgerisk hjelp av noen utenfor organisasjonen.
 - Be ham om å gi sin skriftlige framstilling av det saksforholdet anklagen gjelder i etterkant av samtalen.
 - Avtale ny samtale for videre oppfølging; eller, hvis samtalen er kommet så langt: avtale ny samtale med tanke på å avklare hvilke konsekvenser dette vil få for ham.
- f) Etter samtalen med den anklagede, trekker koordineringsgruppa sin konklusjon om videre behandling av saken.
- g) Umiddelbart vurdere om en skal anbefale ansvarlig instans å ta den anklagede ut av stilling eller tillitsverv mens saken er til behandling. Hvis det er grunn til å anta at vedkommende har gjort seg skyldig i forhold som kan føre til avskjed, er det grunn for suspensjon.²²
- h) Avklare behovet for hjelp, støtte og informasjon til krenkers familie og så langt mulig legge til rette for det.
- i) Vurdere muligheten for å hjelpe krenker til faglig bistand for å forhindre nye overgrep
- j) Be krenker si nei til alle forespørsler om tillitsverv og oppgaver i kristne sammenhenger. Gi informasjon om den gjensidige avtalen mellom NLM, ImF og Normisjon.²³

²² Jf. Del I: 4.2.3 Bruk av suspensjon

²³ Jf. Innledningens punkt om *Samarbeidsavtale*.

- k) Gi en framstilling av de juridiske og etiske sidene ved saken overfor den ansvarlige instans, som denne instansen kan ha som bakgrunn for å vurdere avskjed/oppsigelse/fratrede fra tillitsverv eller andre nødvendige tiltak overfor krenker.²⁴
- l) Avklare hvem i og utenfor organisasjonen som skal få informasjon om saken og informere krenker om dette.²⁵
- m) Hvis den anklagede benekter anklagene og ord står mot ord, står vi overfor en vanskelig situasjon. Da er det særlig viktig å avklare om det er rimelig tvil til stede for om den utsattes anklager er reelle. Utgangspunktet er imidlertid at den anklagede har alt å vinne på å benekte forholdet, mens den krenkede som regel må overvinne store følelsesmessige barrierer for å våge å ta saken opp. Derfor må det være troverdigheten til den krenkedes historie som er avgjørende for vår konklusjon. I den sammenheng er det viktig å spørre etter forhold og personer som kan bekrefte den krenkedes historie. Troverdigheten kan vurderes utfra følgende spørsmålsstillinger:
- Var den anklagede i samme miljøet som den krenkede på det oppgitte tidspunkt?
 - Er det fysisk mulig at krenkelsen kan ha funnet sted eller er det ting som kan tyde på at historien er oppdiktet?
 - Er detaljene i historien etterprøvbare (f.eks. beskrivelsen av sted, tidspunkt, andre menneskers tilstedeværelse, osv.)
 - Er det noen som kan bekrefte at historien kan være troverdig?
 - Har hun fortalt om krenkelsen til noen før?
 - Finnes det andre som har lignende erfaringer med den anklagede?
 - Har den krenkede noe å vinne på å komme med falske påstander?
 - Hvordan vurderer eventuelt kompetente fagfolk historiens troverdighet?
- Hvis vi ikke finner noen forhold som rokker ved historiens troverdighet, er det ”overveiende sannsynlig”²⁶ at krenkelsene har funnet sted og det er grunn til å holde fast på at den anklagede er skyldig. I motsatt fall vil organisasjonen anse den anklagede som uskyldig og hans troverdighet må gjenopprettes. Det er umulig å forholde seg nøytral i en slik situasjon. Det er viktig at organisasjonen i handling tar konsekvensen av det valget en gjør, så langt en har myndighet til.

10.4 Koordineringsgruppas prosedyre i forhold til kristne fellesskap og misjonsfelt

10.4.1 Definisjon

Med fellesskap mener vi foreninger, forsamlinger og menigheter i organisasjonen, eller mindre grupper som kor, bibelgruppe, etc . Prosedyren gjelder miljøer hvor krenkelsen har funnet sted eller miljøer hvor den krenkede og/eller krenkeren har tilhørighet. Vi lar her uttrykket fellesskap også inkludere misjonsfeltene våre, hvis ikke annet er sagt.

10.4.2 Målet er å

- a) gi ledelsen i fellesskapet hjelp til å håndtere saken på en så god måte som mulig, i samsvar med organisasjonens retningslinjer

²⁴ Jf. Del I: 1.3 Hjelp til avklaring, 3.2.2 Lederansvar og gjeninnsettelse, 4.2.2 Straffelovens bestemmelser

²⁵ Jf. Del II: 11 Organisasjonens prosedyre for informasjonshåndtering

²⁶ Begrepet ”overveiende sannsynlig” er hentet fra sivilrettens språkbruk.

- b) gi ledelsen i fellesskapet bistand slik at miljøet i størst mulig grad kan fungere som et omsorgsfellesskap, preget av åpenhet og ivaretagning av de involverte parter og av de som tilhører miljøet.

10.4.3 Prosedyre

- a) Når en sak er kommet til generalsekretæren, kontakter koordineringsgruppa umiddelbart ledelsen i fellesskapet for å
- avklare faktiske forhold og situasjonen i miljøet
 - bli enig om videre håndtering av saken
 - avtale hvem fra ledelsen i fellesskapet og hvem fra koordineringsgruppa som skal være kontaktpersoner fra hver av dem og sørge for at saken håndteres videre i tett samarbeid
- b) Ledelsen i fellesskapet skal få en skriftlig informasjon om vanlige reaksjoner i kristne fellesskap når seksuelle overgrep avdekkes.²⁷
- c) *For fellesskap i Norge:* Ledelsen i fellesskapet skal få tilbud om bistand i
- vurderingen av om saken skal politianmeldes
 - håndteringen av evt. tjenesteforhold den anklagede har i det kristne miljøet (som ansatt, tillitsvalgt eller frivillig medarbeider)
 - hvordan det kan legges til rette for at spesielt den krenkede, men også den krenkedes familie og krenkerens familie, får omsorg og fellesskapsmulighet
 - avklaringen av krenkerens tilhørighet til det lokale kristne fellesskapet
 - hva slags informasjon som skal gis til hvem, innad i det kristne miljøet og utad i forhold til nærmiljø og media²⁸

For misjonsfeltene: Koordineringsgruppa gir Generalsekretæren råd om hva som må gjøres i forhold til problemstillingen nevnt over.

- d) De som har ansvar for sakshåndteringen lokalt/regionalt, skal få tilbud om oppfølging og bearbeiding av den følelsesmessige belastningen som håndteringen av slike saker medfører.

10.5 Koordineringsgruppas prosedyre i forhold til skoler, institusjoner, o.l.

10.5.1 Definisjon

Med skoler eller institusjoner mener vi de som er helt eller delvis eid av organisasjonen eller på annen måte har en formell tilknytning til organisasjonen.

10.5.2 Målet er å

- a) gi ledelsen i sammenhengen hjelp til å håndtere saken på en så god måte som mulig, i samsvar med organisasjonens retningslinjer
- b) gi ledelsen i sammenhengen bistand slik at de som er i miljøet hvor krenkelser har funnet sted i størst mulig grad kan fungere som et omsorgsfellesskap, preget av åpenhet og ivaretagning av de involverte parter

²⁷ Jf. Del I: 3.2.4 Reaksjoner i det kristne fellesskapet – og hvordan møte disse

²⁸ Jf. Del II: 11 Organisasjonens prosedyre for informasjonshåndtering

10.5.3 Prosedyre

- a) Når en sak er kommet til generalsekretæren, kontakter koordineringsgruppa umiddelbart ledelsen i sammenhengen for å
 - avklare faktiske forhold og situasjonen i miljøet
 - bli enig om videre håndtering av saken
 - avtale hvem fra ledelsen i sammenhengen og hvem fra koordineringsgruppa som skal være kontaktpersoner fra hver av dem og sørge for at saken håndteres videre i tett samarbeid
- b) Ledelsen i sammenhengen skal få en skriftlig informasjon om vanlige reaksjoner i kristne fellesskap når seksuelle overgrep avdekkes.²⁹
- c) Ledelsen i sammenhengen skal få tilbud om bistand i
 - vurderingen av om saken skal politianmeldes
 - håndteringen av evt. tjenesteforhold den anklagede har i sammenhengen (som ansatt, tillitsvalgt eller frivillig medarbeider)
 - hvordan det kan legges til rette for at spesielt den krenkede, men også den krenkedes familie og krenkerens familie, får omsorg og fellesskapsmulighet
 - avklaringen av krenkerens tilhørighet til det lokale kristne fellesskapet
 - hva slags informasjon som skal gis til hvem, innad i det kristne miljøet og utad i forhold til nærmiljø og media.³⁰
- d) De som har ansvar for sakshåndteringen, får tilbud om oppfølging og bearbeiding av den følelsesmessige belastningen som håndteringen av slike saker medfører

²⁹ Jf. Del I: 3.2.4 Reaksjoner i det kristne fellesskapet – og hvordan møte disse

³⁰ Jf. Del II: 11 Organisasjonens prosedyre for informasjonshåndtering

11. ORGANISASJONENS PROSEDYRE FOR INFORMASJONSHÅNDTERING

11.1 Målet er

- a) At de ansvarlige gir korrekt og sannferdig informasjon om saker som behandles i organisasjonen til berørte grupper og personer, og om nødvendig til media.
- b) At ulike instanser i organisasjonen og evt. andre berørte organisasjoner får nødvendig informasjon.
- c) At organisasjonen er forberedt og i forkant når det gjelder informasjon til media.

11.2 Grunner til å informere

Informasjon om seksuelle krenkelser skal bare gis til de som krenkelsene på en eller annen måte angår. En må vurdere hvilke enkeltpersoner eller grupper som trenger informasjon utfra følgende grunner:

- a) Hindre ryktespredning ved å gi en kortfattet og sannferdig informasjon til det miljøet en vet alikevel kommer til å få kjennskap til saken
- b) Gjøre det mulig for andre som kan ha opplevd krenkelser å komme fram med sine erfaringer
- c) Sørge for at de som skal håndheve eventuelle sanksjoner, for eksempel arbeidsgiver og/eller de som har brukt krenker som leder i frivillige verv, er kjent med saken.

11.3 Prosedyre

11.3.1 Informasjon internt i organisasjonen

- a) Avklare hvilke berørte parter internt i organisasjonen som trenger informasjon når en sak er under behandling og når en sak er avsluttet. (For eksempel hvem dette gjelder i hovedadministrasjonen, på misjonsfelt, i regioner, institusjoner, forsamlinger osv.)
- b) Sikre at adekvat informasjon blir gitt til rett tidspunkt.
- c) Avklare innholdet og omfanget av informasjonen til ulike grupper og personer.
- d) Ved suspensjon må de personer eller instanser i organisasjonen som bestemmer hvem som skal benyttes til forskjellige tjenester få tilstrekkelig informasjon slik at suspensjonen blir effektiv i hele organisasjonen.
- e) Landsstyret skal informeres om alle saker som gjelder seksuelle krenkelser begått av ansatte. Informasjonen gis vanligvis når en sak er ferdigbehandlet.

11.3.2 Informasjon eksternt

- a) Sikre at andre berørte organisasjoner og instanser (for eksempel annen arbeidsgiver) får nødvendig informasjon.

11.3.3 Informasjon overfor media

- a) Hvis en sak er alvorlig og det er fare for at informasjon kan lekke ut, bør en være forberedt på å møte media. En bør for eksempel forberede en pressemelding som kan ligge klar.
- b) Dersom saken ikke gjelder sentralledet, kan en person lokalt (i det kristne fellesskapet, institusjonen, regionen) utpekes som kontaktperson til pressen. Uttalelser bør skje i samråd med sentralledet.